

עפ"ת 70583/10/18 - מדינת ישראל - משרד התחבורה נגד נביל מחאג'נה

בית המשפט המחוזי בנצרת בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 70583-10-18 מדינת ישראל נ' מחאג'נה ואח'
תיק חיצוני:

בפני כבוד השופטת אילונה אריאלי
המערערת מדינת ישראל - משרד התחבורה ע"י ב"כ עו"ד יהודה טוביאס ועו"ד לילי גורדון שרגא, יחידת התביעות
נגד נביל מחאג'נה ע"י ב"כ עו"ד עלא אלדין עתאמנה, מטעם המשיב הסניגוריה הציבורית

פסק דין

1. ערעור על החלטת בית משפט השלום לתעבורה בנצרת (כב' השופט בסאם קנדלפת) מיום 18.10.18 ולפיה הופסקו ההליכים נגד המשיב לפי סעיף 4 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

כתב האישום וההליכים בבית המשפט קמא

2. נגד המשיב הוגש ביום 19.6.2018 כתב אישום המייחס לו עבירה של אי קיום חובת רישיון לפי סעיף 2 לצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (מוסכים ומפעלים לכלי רכב), תש"ל - 1970 (להלן: **צו הפיקוח**) וסעיף 39(ב)(1א) לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, תשי"ח - 1957 (להלן: **חוק הפיקוח**).

3. על פי כתב האישום, ביום 29.8.2016 ובתקופה של כשנתיים שקדמה לכך, ניהל המשיב, בביתו הפרטי בכפר יפיע, מפעל לעבודות תיקון ומכונאות רכב הידוע בשם "מוסך נביל מחאג'נה" ועשה בו עבודות, בלא שניתן לו רישיון לכך.

4. בדיון שהתקיים בבית המשפט קמא ביום 28.6.18, כפר המשיב בעובדות כתב האישום והתיק נקבע להוכחות.

בדיון שהתקיים ביום 18.10.2018 (במאוחד עם תיק נוסף), הודיע ב"כ המערערת כי תוקף צו הפיקוח יסתיים בסוף אותו יום, אך תלויה ועומדת הצעת חוק ולפיה תוקף צו הפיקוח יוארך למשך שנה נוספת. זאת, בעקבות חקיקת חוק רישוי שירותים ומקצועות בענף הרכב, תשע"ו - 2016 (להלן: **החוק החדש**), אשר בסעיף 3(א)

שבו כולל את אותה עבירה בה הואשם המשיב - "מתן שירות רכב וחובת רישיון". לפיכך טען ב"כ המערערת כי ניתן להמשיך בהליכים.

5. בעקבות דברים אלה, ביקשו המשיב והנאשם הנוסף כי ההליכים נגדם יופסקו מכוח סעיף 4 לחוק העונשין, הקובע כי אם נעברה עבירה ובוטל בחיקוק האיסור עליה, תתבטל האחריות הפלילית לעשייתה והליכים שהוחל בהם יופסקו. המשיב טען כי צו הפיקוח שמכוחו הוא הואשם איננו תקף עוד ואילו החוק החדש, אשר נכנס לתוקף רק ביום 18.10.2016, איננו חל על העבירות בגין הואשם המשיב, שכן אלה בוצעו בתקופה שעד ליום 29.8.2016.

החלטת בית המשפט קמא

6. בהחלטתו מיום 18.10.18 קיבל כב' השופט קמא את בקשת המשיב והנאשם הנוסף והורה על הפסקת ההליכים נגדם. נקבע בהחלטה, כי על פי סעיף 247 לחוק החדש, צו הפיקוח - מכוחו הואשמו הנאשמים, יעמוד בתוקפו עד שנתיים מיום תחילת החוק החדש, היינו - עד ליום 18.10.2018, או עד שתיכנסנה לתוקפן הוראות לפי החוק החדש בעניינים המוסדרים בצו הפיקוח, לפי המוקדם. עוד קבע כב' השופט קמא כי נכון למועד מתן החלטתו אמנם תלויה ועומדת הצעת חוק לתיקון סעיף 247 לחוק החדש, לפיה תוקף צו הפיקוח יוארך למשך 3 שנים, אולם הצעת חוק זו טרם "הבשילה לכדי חוק חרות" ועל כן, צו הפיקוח פקע ביום ההחלטה (18.10.2018) ובמצב דברים זה, יש להפסיק את ההליכים לפי סעיף 4 לחוק העונשין.

7. עוד ציין כב' השופט קמא בהחלטתו, כי המאשימה איננה יכולה לבקש את תיקונו של כתב האישום, באופן שהנאשמים יואשמו לפי החוק החדש, שכן האירועים מושא כתב האישום אירעו קודם למועד תחילת החוק החדש ואין מקום להחלת החוק החדש באופן רטרואקטיבי.

טענות המערערת

8. המערערת טוענת כי החוק החדש, אשר נכנס לתוקפו ביום 18.10.2016, נועד להחליף בסופו של יום את צו הפיקוח, כמו גם צווים נוספים שהותקנו מכוח חוק הפיקוח. על מנת לשמור על הרצף החקיקתי בנושאים שטרם הוסדרו בחקיקת משנה לפי החוק החדש, האריך סעיף 247 לחוק החדש את תוקף צו הפיקוח עד יום 18.10.2018. מחמת הימשכות הליכי החקיקה ומורכבותם, נדרשה הארכה נוספת של צו הפיקוח ועל כן פורסמה ביום 16.7.2018 הצעת חוק להארכת תוקף צו הפיקוח לתקופה נוספת, שבמועד בו ניתנה החלטת בית המשפט קמא, הייתה תלויה ועומדת לפני קריאה ראשונה (ובינתיים אושרה, כפי שיפורט להלן).

9. לגופו של עניין טוענת המערערת, כי לא היה מקום להחיל את סעיף 4 לחוק העונשין, מן הטעמים

הבאים:

ראשית, האיסור על העבירה של הפעלת מוסך ללא רישיון, אשר קבוע בסעיף 2 לצו הפיקוח מכוחו הואשם המשיב, לא בוטל בחוק החדש אלא נקבע בסעיפים 3(א) ו- 218(ב) שבו. משלא בוטל האיסור על העבירה, לא חל סעיף 4 לחוק העונשין. הוראת החוק הרלוונטית לענייננו, מצויה בסעיף 5(א) לחוק העונשין, ממנה עולה כי כאשר האיסור על העבירה נותר בתוקפו, אך חל שינוי בהגדרת העבירה או בעונש שבצדה, יחול על העושה החיקוק המקל. בענייננו, האיסור על הפעלת מוסך ללא רישיון נותר על כנו, אך העונש בגין עבירה זו הופחת משלוש שנים לפי צו הפיקוח, לשנה וחצי על פי החוק החדש. במצב דברים זה, ניתן להטיל על המשיב לכל היותר את העונש המירבי הקבוע בחוק החדש.

10. שנית טוענת המערערת, כי גם אם החוק החדש לא היה קובע עבירה עצמאית של פעולה ללא רישיון, ממילא לא היה מקום להחיל בענייננו את סעיף 4 לחוק העונשין, שכן לפי סעיף 6 לחוק העונשין, הוראות סעיפים 4 ו- 5 לא יחולו על עבירה לפי חיקוק שנקבע בו או לגביו שיעמוד בתוקפו לתקופה מסוימת או שנובע מטיבו שהוא נתון לשינויים מזמן לזמן. כאלה הן הוראות חוק הפיקוח וצו הפיקוח - הוראות זמניות וארעיות שנועדו לחול במשך תקופה זמנית עד להחלפתן, כעולה מסעיף 2 לחוק הפיקוח ומן הצורך להאריך מעת לעת את תוקף צו הפיקוח.

טענות המשיב

11. המשיב מבקש לדחות את הערעור. כתב האישום ייחס לו עבירות שבוצעו עד ליום 29.8.2016 וזאת מכוח חוק הפיקוח וצו הפיקוח, שהחוק החדש נועד להחליפו. בסעיף 247 לחוק החדש נקבע, כי תוקף צו הפיקוח יוארך למשך שנתיים, היינו עד ליום 18.10.2018. הצעת החוק להארכת תקופה זו, התקבלה בכנסת רק ביום 10.12.2018 ואיננה יכולה לחול רטרואקטיבית. משכך, במועד בו ניתנה החלטת בית המשפט קמא (18.10.18) צו הפיקוח מכוחו הואשם המשיב כבר לא היה בתוקף. גם החוק החדש איננו חל על המשיב, שכן מועד תחילתו הוא 18.10.2018 ואילו העבירות מושא כתב האישום בוצעו עד ליום 29.8.2016.

דין והכרעה

12. סעיף 4 לחוק העונשין, מכוחו הורה בית המשפט קמא על הפסקת ההליכים נגד המשיב, קובע כדלקמן (ההדגשה שלי, א.א.):

"נעברה עבירה **ובוטל בחיקוק האיסור עליה** - תתבטל האחריות הפלילית לעשייתה; ההליכים שהוחל בהם - יופסקו; ניתן גזר-דין - יופסק ביצועו; ולא יהיו בעתיד עוד תוצאות נובעות מן ההרשעה"

13. בעניינו, האיסור הרלוונטי לכתב האישום הוא האיסור על הפעלת מוסך לרכב ללא רישיון.

14. אין חולק כי בתקופה בה בוצעו העבירות לפי כתב האישום (29.8.2014 - 29.8.2016), חל האיסור האמור מכוח סעיף 2 לצו הפיקוח.

עוד אין חולק, כי ביום 18.10.2016, היינו - לאחר מועד ביצוע העבירות לפי כתב האישום, נכנס לתוקפו החוק החדש. חוק זה נועד להסדיר את ענף הרכב בישראל על תחומיו השונים ובכך להחליף את הצווים שהוצאו מכוח חוק הפיקוח ובהם צו הפיקוח. על מנת לוודא כי הסדרת ענף הרכב תמשיך לחול עד להתקנת הסדרים חדשים מכוח החוק החדש, נקבעה בסעיף 247 לחוק החדש תקופה במהלכה ימשיכו לחול אותם צווים ובהם גם צו הפיקוח: תחילה נקבע כי צו הפיקוח יעמוד בתוקפו למשך שנתיים מיום תחילת החוק החדש, היינו - עד ליום 18.10.2018 (או עד לכניסתו לתוקף של הוראות חדשות בעניין, לפי המוקדם), אולם עקב היקפו הרחב של החוק החדש וריבוי חקיקת המשנה שיש להתקין מכוחו, נדרש למשרד התחבורה והבטיחות בדרכים זמן נוסף להשלמת התקנת חקיקת המשנה ומשכך, על מנת למנוע מצב של ריק סטטוטורי, הוצע לתקן את סעיף 247 לחוק החדש ולהאריך לתקופה נוספת את תוקף צו הפיקוח (ראה: הצעת חוק רישוי שירותים ומקצועות בענף הרכב (תיקון מס' 4), התשע"ח - 2018 (1248), 16.7.2018 עמ' 1226).

15. במועד בו הורה בית המשפט קמא על הפסקת ההליכים נגד המשיב (18.10.2018), הצעת החוק האמורה עמדה לפני קריאה ראשונה. במהלך ניהול ההליך בערעור דן, ביום 10.12.2018, נתקבלה הצעת החוק האמורה, כך שתוקף צו הפיקוח הוארך **רטרואקטיבית** מיום 18.10.2018 וזאת עד ליום 31.12.2019 (ראה: חוק רישוי שירותים ומקצועות בענף הרכב (תיקון מס' 4), התשע"ט - 2018, ס"ח 2763, 12.12.2018, עמ' 77).

16. השאלה העומדת לדיון, אפוא, היא האם במועד בו הורה בית המשפט קמא על הפסקת ההליכים נגד המשיב (18.10.18), **בוטל האיסור** על הפעלת מוסך לרכב ללא רישיון.

סבורני כי יש להשיב על שאלה זו בשלילה וכי הדין בעניין זה עם המערערת.

17. על סוגיית "ביטול האיסור" לפי סעיף 4 לחוק העונשין, עמד בית המשפט העליון ברע"פ 8273/13 מדינת ישראל נ' ליאור חיימוביץ', עו"ד (25.12.2014):

" ניכר, כי השאלה שמא בוטל "האיסור" הגלום בעבירה עשויה לעורר קשיים. עם זאת, דומני כי ניתן לעמוד כבר עתה על כמה 'כללי' אצבע' בהקשר זה. כך, לדוגמה, במצבים שבהם מתבטלת עבירה, ובאותו מעמד נחקקת עבירה חדשה בעלת יסודות זהים, או כאשר בספר החוקים קיימת ממילא עבירה נוספת, זהה ביסודותיה לזו שפג תוקפה, נקל להתרשם כי האיסור נותר לעמוד על כנו..."

18. בענייננו - החוק החדש אמנם קצב בזמן את תקופת תחולתו של צו הפיקוח, אך בד בבד הוא קבע, בסעיף 3(א) שבו, את אותו איסור על הפעלת מוסך ללא רישיון, שיסודותיו דומים לאלה שנקבעו בסעיף 2 לצו הפיקוח מכוחו הואשם המשיב (וראה הגדרת המונח "שירות רכב" בסעיף 2 לחוק החדש). מכאן, שהאיסור המגולם בעבירה של הפעלת מוסך ללא רישיון, לא בוטל.

19. אין לקבל את טענת המשיב ולפיה מדובר בהחלה רטרואקטיבית של החוק החדש. סעיף 4 לחוק העונשין, מיסודו, דן במקרים בהם **לאחר שנעברה העבירה**, על פי האיסור **שהיה תקף במועד ביצועה**, נחקק חוק חדש. כאמור, רק במקרים בהם החוק החדש מבטל את האיסור שהיה תקף במועד ביצוע העבירה, הדבר יביא להפסקת ההליכים ולא כך הוא הדבר במקרה דנן.

20. נמצא, כי לא קמה עילה מכוח סעיף 4 לחוק העונשין להפסקת ההליכים נגד המשיב. יכול ולחוק החדש תהא נפקות לשאלת עונשו של המשיב, ככל שיורשע, לפי סעיף 5(א) לחוק העונשין, אך בשלב זה של ההליכים לא נדרשת הכרעה בסוגיה זו.

21. על יסוד האמור לעיל, מתקבל הערעור. ההחלטה על הפסקת ההליכים נגד המשיב מבוטלת. התיק יוחזר לבית המשפט קמא לשלב ההוכחות.

המזכירות תמציא החלטה זו לב"כ הצדדים.

ניתן היום, ט"ו אייר תשע"ט, 20 מאי 2019, בהעדר הצדדים.